

Slettsnok *Coronella austriaca* oppdaget i Råde samt artens status i Østfold med enkelte justeringer av tidligere opplysninger

J. INGAR I. BÅTVIK

Båtvik, J.I.I. 2001. Slettsnok *Coronella austriaca* oppdaget i Råde samt artens status i Østfold med enkelte justeringer av tidligere opplysninger. *Natur i Østfold* 20(1/2): 71-78.

Slettsnok ble nyoppdaget i Råde kommune 24.9.2001. Dyret, som var en hunn, ble funnet drept i veien i Tombdalen sammen med seks unger. Mora målte 708 mm, mens ungene målte fra 18,0-18,2 cm. Til sammen veide dyrene 104 gram. Dyret er ivaretatt ved Tomb Jordbruksskole i Råde. En nærmere undersøkelse av kildene til tidligere opplysninger om funn av slettsnok fra Rolvsøy, bekreftet mistanken om at det er samme individ som det som kom til Rolvsøy fra Eidsberg og senere gitt til dyreparken ved Vinterbro nær Oslo. Slettsnok er i dag kjent fra minst 48 lokaliteter i fylket. Ytterligere opplysninger foreligger om observasjoner av slettsnok, men disse er vanskelig å verifisere.

J. Ingar I. Båtvik, Tomb, 1640 Råde. E-post: batvik@tomb.no

Tidligere er det publisert oversikter over utbredelse og forekomst av slettsnok i fylket her i *Natur i Østfold* (Hardeng 1997, 1998, Spikkeland & Bakke 1999). I disse artiklene gis det gode oversikter over hva vi kjenner til om slettsnokens forekomst i fylket, inklusive utbredelseskart. Hardeng har også inkludert relevante referanser over hva som tidligere er publisert omkring arten her i landet med særlig årvåkenhet for hva som finnes skrevet om slettsnok fra Østfold. Ifølge utbredelseskartet hos Hardeng (1997) er slettsnok kjent fra kommunene Aremark, Eidsberg, Fredrikstad (alle kommunedelene), Halden, Hvaler, Moss (både fastlandet og Jeløya), Rakkestad, Sarpsborg, Trøgstad og Våler fra omkring 60 lokaliteter. I tillegg kommer Spikkeland & Bakkes (1999) 3-4 lokaliteter fra Marker.

Ser man på utbredelseskartet hos Hardeng (1997), er det underlig at ingen har registrert arten fra kystkommunene Råde eller Rygge. En burde forvente arten i disse kommunene da den jo er kjent fra kommunene inntil. Jeg har vandret mye i naturen i Rygge, men aldri sett slettsnok der. Rygge er en intensivt drevet landbrukskommune

Fig. 1. Hodet hos slettsnok er lett avflatet og utvidet med karakteristiske platemønstre. Den har også en mørk platestripe gjennom øyet og bak i munnviken. Pupillen er rund hos slettsnok mens hoggorm har spalteformet pupill (foto: forf.).

med unntak av tettbebyggelsen mot Moss, og det kan se ut som den er sårbar overfor moderne landbruksmetoder som f.eks. sprøyting av stubbåker og krattskog, insekticider, høstpløyning og kunstgjødsling. Om slettsnoken setter liten pris på slik framferd, er det likevel underlig at

Fig. 2. Slettsnoken slik den ble funnet ihjelkjørt på veien i Jerndalen sør for Tomb. Fire av de seks ungene er lagt ved mora (foto: forf.).

ingen så langt har påvist arten i Rygge som likevel burde kunne huse ett og annet eksemplar av arten. Det er kjent flere funn fra Vansjø-området, men altså ikke i sørkant hvor kommunene Råde og Rygge ligger. Like mangelfullt har det vært av registreringer i Råde som riktignok også er en intensivt drevet landbrukskommune, men her finnes mer kantkratt, skog og utmark enn i Rygge.

Slettsnok i Råde

Mangelen på slettsnok i Råde skulle vare til sommeren 2001 da Torunn Båtvik kunne melde om et overkjørt og derfor dødt individ i Jerndalen sør for Tomb Jordbruksskole 24.9.2001. Dyret var en drektig hunn med seks unger i buken. Det kunne nesten se ut som om de krøp ut av mora da den ble skadet eller drept fordi bare to unger lå ved mora mens de andre fire lå et stykke unna, alle drept av biltrafikk som det til tider kan være

ganske mye av med elever fra Tomb Jordbruksskole nær ved. En kunne kanskje formode at en kråke kunne hakke opp en død snok og spre ungene utover, men mora var ikke hakket hull på annet enn der bilhjulene hadde flatklemt dyret slik at tarmen tørt frem, og bare på ett sted. Jeg holder det derfor som usannsynlig at en åtsel fugl skulle ha spredd døde snokunger. De ville vel heller ha spist dem, ville jeg tro. Dyret var ganske ferskt da veien brukes nær daglig til lufting av husets hund på kveldstid. Torunn så nemlig ingen slettsnok, verken levende eller død, kvelden før.

Noen enkle mål ble foretatt av slettsnoken. Den målte 708 mm, altså et relativt stort dyr. Collett (1918) angir total lengde for slettsnok fra 700-780 mm, mens Dolmen (1993) angir 89 cm som Norgesrekord for arten. I Sverige er 83 cm den lengste slettsnok som visstnok er målt (Cedhagen

Fig. 3. Platene på ryggsiden hos slettsnok er typisk med sin avrundete, litt kantete form, og ofte med to markerte mørke flekker i enden på hvert skjell. Dyrets parvise mørke flekker i alternans langs ryggen er typisk hos slettsnok og holder den fra den mer fryktede hoggorm som er kjent for sitt siksak-mønster (foto: forf.).

& Nilson 1991). Spikkeland & Bakke (1999) målte imidlertid en slettsnok nær Torgrimsbu i Marker til 92 cm, et mål som overgår alle tidligere angitte mål for slettsnok i Norge og Sverige. Rådesnokens seks barn målte fra 18,0-18,2 cm, og til sammen veide mor og seks barn 104 gram. Slettsnoken ble frosset ned og er tenkt skal inngå i de naturfaglige samlingene som spritpreparat ved Tomb Jordbruksskole.

Justering av tidligere opplysninger

Enkelte detaljer bør justeres i oversikten hos Hardeng (1997). Både fordi Hardeng selv har supplerende opplysninger/rettelser til det som kom på trykk, og fordi nyere undersøkelser og opplysninger klargjør det som tidligere er sagt.

Opplysningene omkring slettsnoken fra Rolvsøy må justeres. Hardeng (1997) forteller om en slettsnok fra Rolvsøy i Fredrikstad med Johnny Johansen, Morten Viker og Egil Holme som kilder. Det kan se ut som det menes to observasjoner hvorav de to førstnevnte herrer har gitt opphav til den første, mens Holme har fortalt om en annen observasjon. Fra Hardeng (1997:45) står at en observasjon er gjort "ved Hauge, trolig omkring 1960, ble funnet av en botaniker, ble

mulig gitt til Zoologisk museum i Oslo" (J. Johansen & M. Viker medd.). Den andre opplysningen lyder: "Gitt til en dyrepark omkring 1978" med E. Holme som kilde.

Jeg bodde jo selv på Rolvsøy på 1960-tallet, blir ofte kalt botaniker, og ga den slettsnoken jeg hadde i forvaring i ca. 10 dager, og som fulgte med et sandlass fra Monaryggen i Eidsberg (for øvrig korrekt gjengitt hos Hardeng), til dyreparken som lå inne ved Vinterbro på den tiden. Her ligner opplysningene såvidt mye at jeg fant det nødvendig å sjekke opplysningene fra Rolvsøy mot egne opplevelser fra 1960-tallet. Egil Holme, min barndomskamerat, kan fortelle at det er samme slettsnok han har ment å fortelle om, men at årstallet nok skal være 1968, altså sammenfallende med snoken i sandlasset (Holme medd. 2002). Holme kan også fortelle at han fortalte denne historien til en naturinteressert skolekamerat Johnny Johansen som da bodde på Rolvsøy. Det kan se ut som denne Johansen har fortalt Morten Viker eller folk rundt ham om denne slettsnoken slik han husket historien. Viker (pers. medd. 2002) kan ikke erindre sammenhengen vedrørende disse opplysninger, men antyder muligheten for at opplysningene, som har kommet ham for øre, kan være via Runar S. Larsen som også var en ivrig samler av opplysninger om dyr og planters utbredelse i fylket den gang han levde. Igjen er det høyst sannsynlig at det er samme snok det snakkes om.

Denne oppfatningen styrkes ved at jeg ikke har klart å finne noe slettsnok-eksemplar ved Zoologisk museum fra Rolvsøy i samlingene på Tøyen. Så langt jeg kjenner til, foreligger det derfor ingen naturlige observasjoner av slettsnok fra Rolvsøy. Dyreparken ved Vinterbro hadde ett eksemplar i flere år etter av de overtok mitt som i over en uke bodde i en komodeskuff på gutterommet. Slettsnok gitt til Vinterbro dyrepark eller Zoologisk museum i Oslo kan lett bli hipp som happ i erindringens uklare dyp. Jeg fikk til og med to gratis inngangsbilletter til dyreparken som takk for dyret, billetter jeg fortsatt har, like ubrukte. De vil for øvrig forbli ubrukte da dyreparken forlenget har opphørt å eksistere i sin

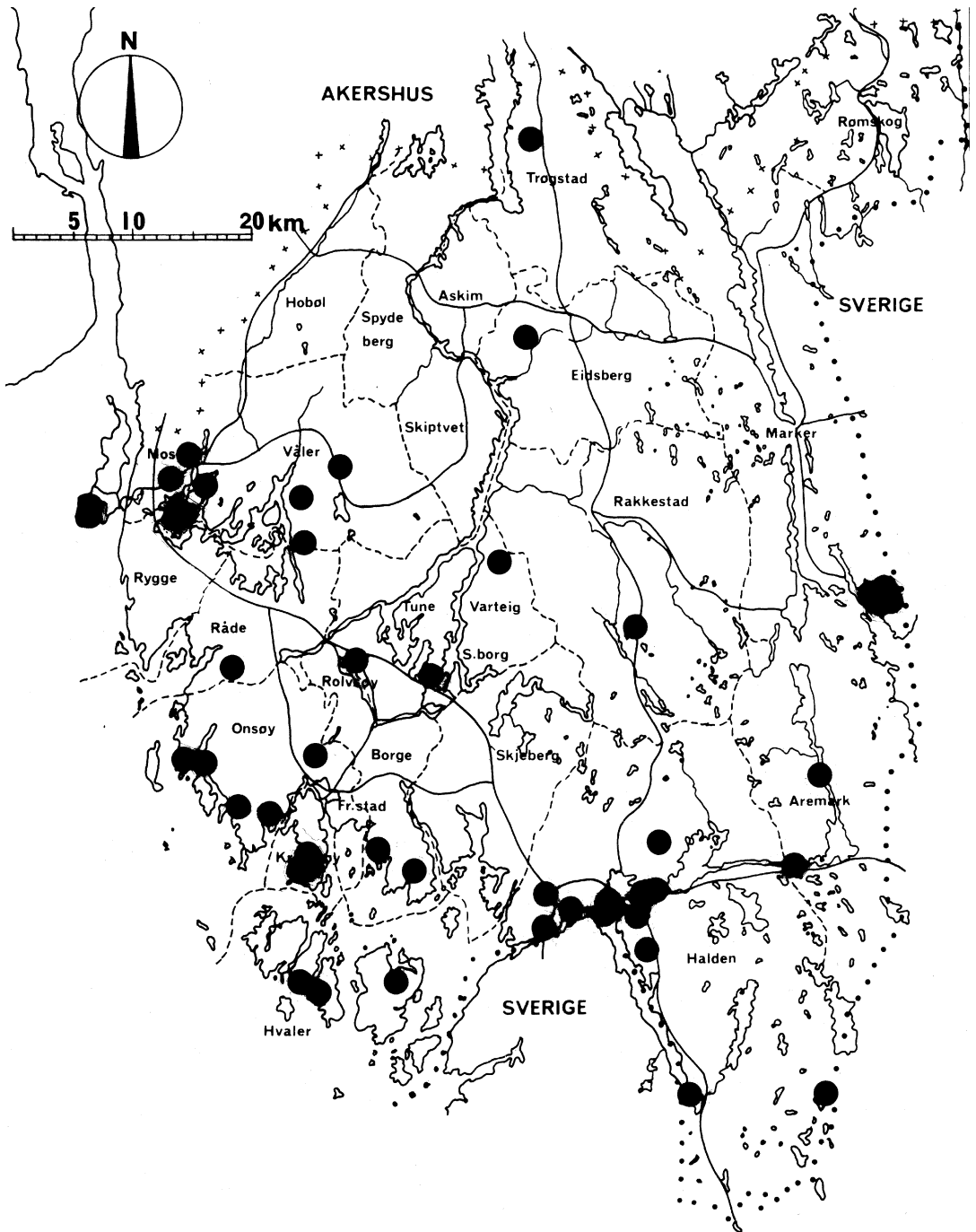

Fig. 4. Kartet viser kjente funn av slettsnok i Østfold til og med 2001.

daværende form, men er erstattet med Tusenfryd fornøyelsespark, og der duger neppe mine aldersstegne inngangsbilletter i dag.

Kjente funn av slettsnok i Østfold

Hardeng (1997, 1998) og Spikkeland & Bakke (1999) har til sammen gitt en oversikt over slettsnokens utbredelse i fylket. Hardeng (pers. medd. 2002) har fortalt meg om enkelte justeringer jeg bør nevne i forhold til hans oversikter over snokens forekomster i Østfold. Jeg nevner derfor opp det som i dag er kjent av slettsnok-forekomster i Østfold samtidig som jeg takker Hardeng for å ha stilt sine justerte opplysninger til min rådighet. Jeg har også mottatt et nytt funn av slettsnok fra Marker som vil supplere Spikkeland og Bakkes lokaliteter derfra. Ønsker man flere detaljer om slettsnok, enten generelle opplysninger eller spesielt fra Østfold, henvises til Hardeng (1997, 1998), Spikkeland & Bakke (1999) hvor nedenstående lokalitetsopplysninger i hovedsak er hentet fra, samt Dolmen (1993) i tillegg til den litteratur som nevnes i disse publikasjoner.

Fra Østfold er slettsnok i dag kjent fra følgende lokaliteter nevnt nummerert og kommunevis etter alfabetet. Der lokalitetene ligger nær hverandre er de markert med samme nummer, men adskilt kronologisk av små bokstaver. Alle antatt sikre observasjoner er markert på kartutbredelsen. Usikre observasjoner er ikke gitt eget nummer eller kartmarkering, bare (x) i listen. Uppresise angivelser er markert med X i listen i stedet for nummer. De fleste opplysningene stammer fra Geir Hardeng som i det følgende er forkortet til GH. Alle UTM-koordinater er med utgangspunkt i ED-50 serien (svart rutenett) om ikke annet er spesifisert.

Aremerk

- 1.-Ø for Vardåsen, ihjelkjørt, fotografert. PL 53,67. 27.6.1992. Roar Olsen, Sidsel Iversby & Magne Pettersen, medd. GH.
- 2.-Ved Fjell bru, død på vei. PL 50,59. 6.1993. Stein Andersen, medd. GH via Jørn Bøhmer Olsen.

Eidsberg-

- 3.-Monaryggen, Mysen, ble med sandlass til Haugtun, Rolvsøy, senere gitt til dyreparken ved Vinterbro, 30 cm. PM 30,06. 1968. Jan Ingar I. Båtvik, medd. GH.

Fredrikstad

- X.-Fredrikstad (Collett 1918:48, Gislèn & Kauri 1959:348).
- 4.-Bjørndalen mellom 2. og 3. dam. PL 11,67. Mel. 1965-68. Hermod Nilsen, medd. GH via Jørn Enger.
- 5.a.-Slevik, vist fram på gymnaset. PL 04,63. 1965-68. Jørn Enger, medd. GH.
- 5.b.-Området Slevik-Rød-Møklegård, PL 05,62, bl.a. fargebilde i Fr.stad Blad 28.5.1991. Jan Christian Häckert.
- 6.-Borge, Skallebakke i Torsnes, 84 cm. PL 15,62. Ca 1972. Ole Petter Skallebakke, medd GH.
- 7.a.-Kråkerøy, Bjørnevågen, i busk på åkerholme. PL 10,58. Ca 1975. Ole Petter Skallebakke, medd. GH.
- 7.b.-Løvsokogsli, fotografert. PL 102-586. 1.7.1993. Dag Dolmen, Atle Haga, Carl Bolghaug & GH.
- 7.c.-Bjørnevågen S i en N-S-gående sprekkdal mot sjøen ved Tyttebærneset, storsteinet ur med eikekratt. 1976 + 1978. Torbjørn Brynildsen, medd. GH.
- (x).-Skjærviken, usikker obs. PL 18,66. Primo 1980-tall. Ivar Nilsen, Kjølberg barneskole, medd. J. Ingar I. Båtvik.
- 8.-Kråkerøy, SV for Strålsund, NØ for Nygårdsmoa/Goenvad, løvskog med alm nær dyrket mark, ca 60 cm. PL 10,61. 28.7.1987. J. Ingar I. Båtvik, medd GH.
- 9.-Fosserdammen i Torsnes, ihjelkjørt. PL 19,59. 4.7.1992. Sidsel Iversby & Magne Pettersen, medd. GH.
- 10.-Onsøy, Letretangen, stort eks. PL 00,67. 7.6.1996. J. Ingar I. Båtvik (Wergeland Krog 1997:48).
- 11.-Onsøy, Rød, flere ganger, fotografert. PL 07,64. 1996. Dag Sørmo, medd. J. Ingar I.

Båtvik (har sett foto).

- 12.-Kråkerøy, N for Nygård, to ind. i karrig furuskog. PL 09,60. 1997. Ivar Nilsen, medd. GH via Per-Arne Johansen.
- 13.-Onsøy, Smaugstangen, på strandeng nær berg med 2-3 rødmalte buer, løvskog med skogbingel nær ved, ett eks., ca 60 cm. Ca NL 99,67. 20.7.2000. Svein Åstrøm, medd. GH.

Halden

- 14.a.-Tistedalen, i stenbrudd nedenfor Bergheim, fotografert. PL 39,57. Ultimo 1970-tall. Per Chr. Olsen (foto gjengitt hos Hardeng 1983:130).
- 14.b.-Bergheim, edelløvskog. Ca 1985. Bjørnar Olsen, medd. GH.
- 15.-Berg, Torpum, Ø for Svingen, fanget. PL 31,57. H-1974. Stein Buckholm & Audun Gussgard, medd. GH.
- 16.a.-Berbydalen / Indre Iddefjord uten nærmere angivelser. (Hardeng & Nordbakke 1974:57). PL 43,38.
- 16.b.-Ved Rødsvann, Berby, sett to ganger. 2000. Ole H. Stensrud, medd. GH.
- 17.-Berg, Sorgenfri, filmet. PL 33,56. Ca 1977. Ole H. Stensrud, medd. GH.
- 18.-Bokerød ved Kornsjø, ved vei nær kulturmark, fotografert, ca 75 cm. PL 54,40. 7.1982. J. Ingar I. Båtvik, Geir Arne Evje & Tore Berg.
- 19.-Brattøya. PL 35,55. 1983 + 24.9.1989. Ole H. Stensrud, medd. GH.
- 20.-Harekasfjellet – Sommero – Risum, nedlagt stenbrudd, ved gml bygdeborg, vestvendt. PL 38,55. 6.1984. Yngvar Nilsen, medd. GH via Bård E. Andersen.
- 21.-Idd, Hov, rundt en grein i løvskog med fjell. PL 39,52. 1986. Jon A. Syvertsen, medd. GH via Bård E. Andersen.
- 22.a.-Vadet ved Tistas utløp fra Femsjøen ved Kokkehaugen, ihjelslått. PL 40,57. H-1988. Bjørnar Olsen, medd. GH.
- 22.b.-Klokkehaugen, i hage. Udat. Dalman jr., medd. GH via Bjørnar Olsen.
- 23.a.-Fredriksten festning / «Festningsfjellet»,

vist ved Halden lærerhøgskole, senere sluppet. PL 37,55. 1989. Audun Gussgard, medd. GH via Bård E. Andersen.

- 23.b.-Gyldenløve fort ved Fredriksten festning, ett ind. fotografert. 7.2000. Jørn Bøhmer Olsen, medd. GH.
- 24.a.-Unneberg ved Isebakke, berglendt med løvtrær. PL 31,54. 9.1996. Ole H. Stensrud, medd. GH.
- 24.b.-Unnebergstranda, nær Iddefjorden, Isebakke SV, eks. filmet. 1999. Ole H. Stensrud, medd. GH.
- 25.-Nær Høyåshytta, sett lenge på nært hold, ca 45 cm, uvanlig høyt over havet, trolig fylkets "høyeste" observasjon. PL 39,61. 31.8.2000. Morten Olsen, medd. GH.

Hvaler

- 26.-Kirkøy, Brenne, kantsoner med løvskog og furu. PL 16,49. 25.6.1987. Vidar Brenne, medd. GH.
- 27.-Asmaløy, vei nær Trekanten. PL 11,48. Sep.-okt.1990. Roar Olsen, medd. GH.
- (x)-Løperholmen / Lisundet, skogkledd øy, usikker obs. PL 12,51. 15.7.1994. David Krohn & Geir Hardeng.
- 28.-Spjærøy, Kjellvika, ved vei, ca 50 cm. PL 08,50. 23.8.1998. Roar Eilertsen, medd. GH.

Marker

- 29.-S for Torgrimsbu ved Styggemyr, Olaf Bakke bodde her den gang, min far, Yngvar Bakken, så en stor slettsnok her på vei dit, ikke ivarettatt eller fotografert, men bestemmelsen var han aldri i tvil om. PL 584,826. Ca 1960. Eli Holt, Skjeberg, men som bodde i Otteid den gangen, medd. J. Ingar I. Båtvik 2002.
- 30.-Nebba, Torgrimsbu. PL 57,83. 1970-tallet. Leiv Bakke, medd. I. Spikkeland.
- 31.-Nebba, Sundsdal, flere obs., bl.a. en hunn med 12 unger, rekordstort ind., ca 92 cm. PL 574,817. 1970-tallet. Leiv Bakke, medd. I. Spikkeland.
- 32.-V for Torgrimsbu ved Store Le. PL 56,82. 1970-tallet. Leiv Bakke, medd. I. Spikkeland.

(x).-Nebbas sørligste del, usikker obs. PL 60,78. 1998. (Spikkeland & Bakke 1999).

Moss

X.a.-Omegnen av Moss, sendt Universitetsmusèet i Christiania. 28.8.1876. Collett (1879). Kan være Jeløya, if. Hardeng (1997).

X.b.-Angitt til Moss på kart i Gislèn & Kauri (1959:348).

33.a.-Jeløy, Ramberg, N for kapellet. NL 92,92. Ca 1929-30. Yngvar Hagen, medd. GH.

33.b.-Påvist på Søndre? Jeløy av Yngvar Hagen en gang før 1959 (Hardeng 1983).

33.c.-Jeløy, ved Bellevue stadion N for Jeløy kirke. Ca 1925. Yngvar Løvik, medd. GH.

33.d.-Ramberg, noen observasjoner av enkeltindivider langs kirkegården. NL 92,91. Ca 1982-85. Dan Bendixen, medd. GH.

34.-Jeløy, i hage i Vardeveien, forsøkt avlivet av grunneier, holdt i pensjon en tid, men døde, spritlagt, senere kastet. NL 92,90. 1968 el. 1969. Viggo Ree, medd. G.Hardeng.

(x).-Ett ind. fanget i Torp, Vestfold, sluppet i Grønli-parken på Jeløy, fotografert. NL 91,89. 1972. Viggo Ree, medd. GH.

35.-Dillingøy, på et skjær nær vannet, kulturmark med eik og furu, ca 70 cm, fotografert. NL 99,88. 27.8.1977. Svein Rustad, medd. GH via Ottar Krohn.

36.-Gashus i Mossemarka, på sti ved steinblokker nær gml. sprengstofflager. NL 99,93. Ca 1980. Dan Bendixen, medd. GH.

37.-Dillingøy, nær vann med fjellknauser og plantet dvergfuru og berberis, ca 70 cm, fotografert i hånd. PL 01,90. Ca 20.6.1982. Svein Rustad, medd. GH via Ottar Krohn.

(x).a.-Dillingøy, Vestheim, stort ind. sett i 2-3 uker i vedstabel. PL 00,90.30.6.1984. Svein Rustad, medd. GH.

(x).b.-En død unge, dels inntørket, 18,8 cm, festet til eggrester + to levende unger, ca 25-30 cm, tilhold i mur, i vedstabel et skinn på 89 cm. 24.8.1984. Svein Rustad, medd. GH. (GH antyder forvekslingsmulighet med buorm pga

skinnlengde og tilholdssted nær vann).

Rakkestad

38.-Ved Revelseby. PL 27,86. Primo 1980-tall. Knut Rokke. Løfall (1995:138).

39.-Degernes, Lunde, overkjørt, ca. 50 cm. PL 39,78. 29.8.1997. Knut Rokke, medd. Bjørn Petter Løfall. Snoken ble overlevert Zool. mus., Oslo av B.P. Løfall.

Råde

40.-Tomb, Jerndalen, ihjelkjørt, + seks unger. PL(W) 042,758. 24.9.2001. Torunn Båtvik (fotografert av J.I.I. Båtvik, ivarettatt Tomb Jordbruksskole).

Sarpsborg-

41.-Området ved Visterflo Ø. PL 13,76. Sett noen ganger 1965-70. Reidar Ryen, medd. GH.

(x).-Mulig ved Isebakketjern. Ca PL 12,79. 5.1981. Runar Skattenborg Larsen, medd. GH via J. Ingar I. Båtvik.

42.-Kurland, ca 5 km N for Sarpsborg, slått ihjel i lysløype med blandingsskog av or og busker langs bekk. Ca PL 20,75. Medio 8.1983. Jon Malcolmsen, medd. GH.

(x).-Kalnes, usikker reg. (Wergeland Krog 1994). Ca PL 16,77.

Trøgstad

43.-Askedalen i Båstad (Hardeng & Haga 1978:97). PM 31,22.

(x).-Ved Hørsætersjøen, medd. Hardeng & Haga (1978:97), kan være forvekslet med buorm if. GH. Ca PM 34,15.

Våler

44.-Veien til Pelsrød, ihjelslått. PL 14,95. Både fra 1960-65 og 1965-70. Harald Sandbæk, medd. GH.

45.a.-Veien ved Sperrebotn nær Vansjø, ihjelkjørt. PL 02,92. Ca 1972. Harald Sandbæk, medd. GH.

45.b.-Ved Våk skole like N for en bratt kolle, Bergeråsen. PL 02,93. Ca 1985. Anne Lindqvist, medd. GH.

- 45.c.-Bergeråsen nær veikryss ved Sperrebotn ved Vansjø. PL 02,92. H-1995. Pål Sørensen, medd. GH.
- 46.-Lødengfjorden, Vansjø N, sett flere ganger nær hytte. Ca PL 01,95. 1984-85. Dan Bendixen, medd. GH.
- 47.a.-På Fv. 115 mellom Tjernsrød og Roos, overkjørt og fotografert, stort eks. PL 12,91. Ca 1985. Anne Lindqvist, medd. GH.
- 47.b.-Trolig samme individ som nevnt overkjørt like S for Tjernsrød 1987 hos Wergeland Krog (1993).
- 48.-Sjursbråttetjern, gitt Zool. Mus., Oslo. Ca PL 11,86. 6.6.1990. Hans Olsvik, medd. GH.
- Etter denne oversikten er slettsnok registrert fra 48 lokaliteter fra fylket. Flere av dem ligger ganske nær slik at det utmerker seg større områder i fylket med mange observasjoner. Det kan også være at enkelte av de nevnte opplysningene som er trukket i tvil, er riktige, slik at antallet lokaliteter egentlig er høyere med det grunnlagsmaterialet som foreligger.
- Slettsnok er fortsatt rødlistet som *sårbar* som det eneste rødlistete krypdyr i norsk natur (DN 1999). Vi bør derfor fortsette med å samle inn opplysninger om observasjoner som gjøres for å skaffe oss kunnskap om artens utbredelse og utvikling i fylket vårt. Etter relativt kort tid vil vi trolig fylle igjen flere av de huller som utbredelseskartet viser da dens reelle utbredelse nok er langt tettere enn hva dagens observasjoner viser. Dagens kjente utbredelse viser at slettsnok er lite vanlig, kanskje fraværende, i nordøstre og nordvestre del av fylket, skjønt mange huller på utbredelseskartet skyldes trolig at dette er områder hvor folk går sjelden og at slettsnok ikke er så lett å se om den ligger stille bare en kort avstand fra stien hvor folk flest beveger seg.
- Litteratur**
- Cedhagen, T. & Nilson, G. 1991. *Grod- och kräldjur i Norden. En fälthandbok om vatten-salamandrar, grodor, paddor, skölpaddor, ödlor och ormar*. Fältbiologerna, 141 s.
- Collett, R. 1879. Bemerkninger om Norges Reptiler og Batrachier. *Norske vidensk. selsk. Christiania. 1878, nr. 3:* 1-12.
- Collett, R. 1918. *Norges krybdyr og paddor* (utg. av Alf Wollebæk). Aschehoug, Kristiania. 104s.
- DN (Direktoratet for naturforvaltning) 1999. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. Norwegian Red List 1998. *DN-rapp. 1999-3:* 1-162.
- Dolmen, D. 1993. *Feltherpetologisk guide*. Univ. i Trondheim, Vitenskapsmus. 36 s.
- Gislèn, T. & Kauri, H. 1959. Zoogeography of the Swedish amphibians and reptiles. *Acta Vertebratica 1(3)*.
- Hardeng, G. 1983. Amfibier og krypdyr i Østfold - er vernetiltak påkrevet? *Natur i Østfold 2:* 128-131.
- Hardeng, G. 1997. Slettsnok *Coronella austriaca* i Østfold. *Natur i Østfold 16(1-2):* 41-46.
- Hardeng, G. 1998. Slettsnok i Østfold, supplement. *Natur i Østfold 17(1-2):* 35-36.
- Hardeng, G. & Haga, A. 1978. Miljøtyper, plante og dyreliv. Bygdebok for Askim, Eidsberg og Trøgstad (= Heggen og Frøland), bd. 2, 1 (1.del av 2.halvbind). Mysen.
- Hardeng, G. & Nordbakke, R. 1974. Den terrestre vertebratfaunaen i Berbydalen og Indre Iddefjord. *Lab. for ferskv. økol./innl. fiske, Zool.museum, Oslo, rapp.nr.17:* 51-58. (jfr. fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv., rapp. 9-1991, s. 23).
- Løfall, B.P. 1995. Natur i Rakkestad. II. Øyestikkere, sommerfugler og virveldyr. *Østfold-Natur 35:* 1-281.
- Spikkeland, I. & Bakke, L. 1999. Slettsnok *Coronella austriaca* i Marker, Østfold. *Natur i Østfold 18(1):* 28-30.
- Wergeland Krog, O. M. 1993. Viltet i Våler. Rapp. til Våler kommune og fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv.
- Wergeland Krog, O. M. 1997. Viltet i Fredrikstad. Kartlegging av viktige viltområder, forvaltningsplan for viltressursene. *Fredrikstad kommune, Plan- og miljøseksjonen, rapp. 2-1997:* 1-118.